проблеми практичного застосування П(С)БО 30 «Біологічні активи» / В. М. Жук // Облік і фінанси АПК. – 2006. - № 6. – С. 34 – 42.

2. Коробова Н. «Новий» облік сільськогосподарської діяльності та облікова політика підприємства / Н. Коробова // Облік і фінанси АПК. – 2007. - № 3 - 5. – С. 180 – 183.

3. Кузьмович П.М. Вплив П(С)БО 30 «Біологічні активи» на формування облікової політики сільськогосподарських підприємств / П.М.Кузьмович. – Науковий вісник НУБіП (146).- 2010. [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua /portal/chem_biol/nvnau
_bbe /2010_146/10kpm.pdf

4. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства. Проект наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства» від 07 лют. 2013 р. [Електронний ресурс] – Міністерство фінансів України. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/ publish/article %3Fart_id=364675
&cat_id=363499

5. Методичні рекомендації щодо складання розпорядчого документа про облікову політику підприємства, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України № 291 від 17 груд. 2007 [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.minagro.kiev.ua /page/?7098

6. Облікова політика підприємства. [навч. посіб.] / [Лузан Ю. Я., Гаврилюк В. М., Жук В. М., Волошина О. В. та ін.] ;. під ред.. Ю. Я. Лузан, В. М. Гаврилюк.- 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Видавництво ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2009. – 328 с.

7. Податковий кодекс України : за станом на 01 бер.2013 р. / Верховна Рада України. // Все про бухгалтерський облік. – 2013. - № 24 – 25. – С. -3 – 402.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 790 від 18 лист. 2005 р. [Електронний ресурс] – Міністерство фінансів України. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua.

Рецензент – д.е.н., професор Плаксієнко В.Я.

УДК 631.5:636.4

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР НА ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ТВАРИННИЦЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Лоза А.А., аспірант
Полтавська державна аграрна академія

У статті розглянуто технологію нульового обробітку грунту No-Till та її переваги перед традиційною відвальною технологією. Наведено приклад економічної доцільності даної технології на прикладі промислового виробництва продукції свинарства.

This article describes a technology of zero tillage "No-Till", its advantages before conventional moldboard technology and economic feasibility by the example of industrial pig production.

Постановка проблеми. Неможливо мати високі результати роботи без належної матеріально-технічної бази в будь-якому секторі господарювання. Це в рівній мірі відноситься і до сільського господарства і, в першу чергу, до тваринництва, яке стоїть майже в кінці трофічного ланцюга, передуючи хіба що людині.

Життя рослини на 60-80 % залежить від дії на неї навколишнього середовища: якості грунтів, опадів, температури, інших форс-мажорних впливів, які неможливо передбачити і попередити. Але це не значить, як показала практика, що людина безсила в пошуках шляхів організованого впливу на онтогенез рослини з можливостями переводу рослинництва в достатньо керований процес з програмно передбачуваним високим результатом як за кількісними, так і за якісними показниками. А висока ефективність рослинництва завжди є основою високоефективного тваринництва.

Документально встановлено, що 100 років тому глибина залягання чорнозему була більше одного метра, а не рідко і глибше. А гумусу в наших грунтах було в межах 8-20 %, а то й більше. Але тепер, через 100 років після систематичної плужної оранки в багатьох регіонах глибина чорноземного шару зменшилася вдвічі, а гумусу залишилося в межах 3-4 відсотків, а то й менше. Сучасне землеробство в Україні, що базується на оранці, організовано з порушенням системних принципів самоорганізації грунту, а тому екологічна криза закладена в концептуальній суті його класичної парадигми. Протягом століть землеробство України працювало на спадній родючості. Як результат – третина ґрунтового покриття пошкоджена водною і вітровою ерозією, всі грунти зазнали процесів дегуміфікації, агрофізичної і кислотної деградації, значно знизилась родючість грунтів.

В книзі "Божевілля орача" американського фермера Е. Фолкнера (1943 р.) доводиться, що першопричиною зниження родючості грунтів і розвитку ерозії є щорічна глибока оранка відвальним плугом: "...відвальний плуг є злодієм в світовій сільськогосподарській драмі... і чим він "більший і кращий", тим більш спустошлива його дія" [2]. І це Е. Фолкнер доводить своєю багаторічною практикою в рослинництві при вирощуванні високих врожаїв сільськогосподарських культур з використанням технології мінімального обробітку грунту. Оцінюючи результати своєї роботи і її значення, він робить такий висновок: "... коли така робота і проводилась раніше 1937 року, я не міг найти ніяких даних про неї". А такі дані були. І проведені вони були на землях під Кам'янець-Подільським Іваном Євгеновичем Овсинським з глибоким теоретичним підґрунтям, з високими результатами і висновками, які є актуальними і сьогодні. Вони наведені в книзі "Нова система землеробства", яка вперше побачила світ в 1899 році [1].

В Україні 34 млн гектарів ріллі, а середньобагаторічні врожаї зернових лише в межах 25-27 центнерів з гектара, тоді як більшість європейських держав на гірших землях отримують по 50-60 і більше центнерів з 1 га.

У службовій записці Міністерства аграрної політики України і "Аграрна політика України в 2002 – 2003 роках" відзначалось: "В Україні склалася критична ситуація з охороною земель. Водній і вітровій ерозії піддається третина сільськогосподарських угідь. За даними наукових організацій, втрати продукції землеробства від ерозії перевищують 9 – 12 мільйонів тонн зернових одиниць, а загальні втрати сягають 50 – 55 мільярдів гривень, що дорівнює річному бюджетові держави". Це в той час, коли уже у нас за плечима великий досвід полтавчан і бєлгородців, у Сибіру і на Алтаї, в Казахстані і в

Таблиця 1

Результати вирощування озимої пшениці (попередник кукурудза молочно-воскової стиглості на силос) за традиційною технологією та технологією No-Till

№ п/п	Технологія	На 1000 га, $				Продуктивність, га/год.
		мото-годин	пальне, л	витрати на пмм., ам., з/пл.	амортизація	
1	Традиційна	3354.81	59200	588800	38303	4.78
2	З використанням більш потужної техніки	1160	24837	89685	40807.4	10.76
3	З використанням широкозахватної багатофункціональної техніки	663.14	17802.2	33360	27375.6	14.91

Як видно з наведеної табл. 1, традиційна технологія вирощування озимої пшениці з використанням плуга майже за всіма показниками значно поступається іншим технологіям, які вивчалися в господарстві в процесі впровадження (другий і третій варіанти), де обробіток грунту здійснювався без оранки. Наприклад, витрати робочого часу в розрахунку на 1000 га було зменшено при використанні більш потужної техніки (Case 7240 та Valmen-8240 замість тракторів МТЗ-80 та Т-150) майже втричі, а в порівнянні з технологією широкозахватними агрегатами – в 5 разів; в 2,38 і в 3,32 рази відповідно зменшились витрати пального, в 6,57 і 17,65 рази – витрати на паливо-мастильні матеріали, амортизацію і заробітну плату і лише спостерігається деяке збільшення амортизаційних витрат на технопарк при використанні більш потужної техніки (на 10,65%), в той же час в третьому варіанті ми знов спостерігаємо зменшення витрат на цей показник на 28,53 %. Таким чином, впровадження технологій з мінімальним обробітком грунту дало змогу значно знизити всі витрати при вирощуванні озимої пшениці, докорінно зменшити техногенний тиск на грунт, дало змогу не порушувати біогенні процеси в родючому шарі і, що найголовніше, вдвічі, втричі підвищити збір цієї культури з одиниці площі: з 30-35 ц до 60-100 ц з одного гектару.

Враховуючи те, що агротехніка No-Till у господарстві використовується при вирощуванні всіх сільськогосподарських культур в єдиному замкнутому циклі, економічний, технологічний та екологічний ефект від впровадження цієї агротехніки важко переоцінити: призупинилось виснаження грунту, підвищилась якість отриманої продукції, що дало можливість налагодити якісне насінництво і не тільки для власних потреб, а й для господарств області і держави, значно знизилась собівартість отриманого врожаю.

Це дало змогу підняти на більш високий рівень тваринництво як у кількісному, так і у якісному відношенні, підвищити його конкурентоспроможність не тільки на вітчизняному ринку, але й на ринках інших держав. Проілюструємо це на прикладі тієї ж озимої пшениці і свинарства. Якщо на 1 га цієї культури з використанням традиційної технології втрачалось біля 588,8 $ (ПММ, амортизація, з/п), то по технології No-Till – всього лише 33,36 $ або

майже в 18 разів менше. Навіть при врожайності в 50 ц зерна з 1 га на собівартість отриманої продукції в першому випадку буде віднесено 11,78 $ або десь біля 94 грн на 1 ц (940 грн на 1 т), то в другому лише 0,67 $ або 53,3 грн на 1 т основних витрат (ПММ, амортизацію, з/п).

Майже аналогічна схема зниження собівартості вирощеної продукції і по іншим культурам. А це, разом взяте, дає можливість вести стале і висококонкурентоспроможне тваринництво.

В АТЗТ «Агро-Союз» 36,6 тис. свиней, які вирощуються за новітніми технологіями з замкнутим циклом виробництва з використанням сухих кормів, доля яких у раціонах тварин доходить до 100%. Майже п'яту частину в складі комбікормів, що згодовуються свиням, може складати, в залежності від ціни, фуражна пшениця. Використовуючи індекс використання кормів (ІВК), який визначено нами в попередніх дослідженнях і який становить в господарствах з замкнутим циклом виробництва 1,61 кг корму на голову на добу, не важко вирахувати, що в АТЗТ «Агро-Союз» на годівлю свиней витрачається щодобово десь біля 59-60 т комбікормів, у складі яких близько 12 т пшениці, або 4300 т на рік, в собівартість якої при традиційній технології буде закладено (940 грн × 4300 т) 4 млн грн, при мінімальному обробітку грунту – лише 229 тис.

В перерахунку на одну середньостатистичну голову свиней це складає 109 грн на рік - для традиційної технології і 8,38 грн - для No-Till.

Таким чином, інтерполюючи наведені дані на весь сировинний комплекс комбікормів, який виробляється в АТЗТ «Агро-Союз» для тваринництва, ми можемо зробити висновок, що виробництво свинини, як, зокрема, й іншої тваринницької продукції, за рахунок достатньо низької собівартості кормів впевнено розвивається і є достатньо рентабельною галуззю, на яку майже не впливають мажорні фактори політичного, економічного, природного характеру.

Висновки. Впровадження системи нульового обробітку грунту в агротехніку вирощування сільськогосподарських культур для виробництва продовольчої та фуражної сировини є магістральним шляхом розвитку всього сільськогосподарського виробництва, що відповідає комплексу потреб, які стоять перед людством: зниження екологічного тиску, підвищення продуктивності кожного гектара орної землі (щонайменше в два-три рази), відновлення родючості грунтів, зниження собівартості і підвищення економічної ефективності галузі в цілому з забезпеченням кожної людини науково обгрунтованими нормами в екологічно чистих продуктах харчування.

Впровадження систем агротехніки No-Till дає змогу вести високотоварне, рентабельне, стале виробництво тваринницької продукції, зокрема свинини, собівартість якої дає в руки господарства величезні резерви і свободу дій в розробці стратегії цієї галузі, не тільки в окремому господарстві, а й в окремих регіонах, або в державі в цілому.

Список використаних джерел:

1. Овсинский И.Е., Новая система земледелия. – Новосибирск, 2004. – С. 20.

2. Фолкнер Э. Безумие пахаря / Пер. с англ. В.И. Энгельгардта и И.Л. Поздюнина – М., 1959. – С. 62.

Рецензент – д.е.н., професор Макаренко П.М.

Австралії, у Канаді і США, де ідеологія землеробства основана на двох головних принципах: мінімальне пряме фізичне втручання в грунт і активна науково обґрунтована робота на його поверхні, яка б забезпечувала максимально можливий комплекс складових для здійснення природнього процесу зберігання і збагачення грунтів або так звана технологія No-Till (не орати).

Яскравим підтвердженням сказаному є приклад АТЗТ «Агро-Союз» Синельниковського району Дніпропетровської області, в основу якого було покладено принцип впровадження No-Till, направленої на створення високоефективного сільськогосподарського виробництва з отриманням конкурентоспроможної високоякісної екологічно чистої продукції. Нині загальна площа земель господарства складає більше 12 тисяч гектарів.

No-Till-система – це екологічна модель рослинництва при нульовому обробітку грунту зі сполученням оптимізованих виробничих процесів в керований прогнозуємий і ефективний механізм.

За традиційною технологією сільського господарства урожайність на 80% залежить від природи. За системою No-Till вплив погодних факторів і клімату взагалі на ефективність рослинництва зведено до 20 % при підвищенні врожайності в 2-3 рази, тобто система No-Till найбільш сприятливий, найбільш оптимізований і найбільш розумний підхід в землеробстві як в екологічному, так і в економічному аспектах: достатньо лише сказати, що глибока оранка землі за енергоємністю порівнюється з горостворювальним процесом, а в цілому тільки на енергоносії в рослинництві щорічно витрачається при традиційних технологіях десь біля 14-15 млрд гривень, половина із яких (а то й більш значна частина) припадає на руйнацію грунту, на його знищення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам економічного та екологічного впливу нульової технології обробітку грунту No-Till присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних вчених Е. Фолкнера, Ф.Т. Моргуна, Т.С. Мальцева, О. Бараєва, І.Є. Овсинського та інших. Проте більшість спеціалістів фокусується на екологічному аспекті проблеми, питання ж економічної доцільності впровадження технології No-Till і досі залишається відкритим.

Постановка завдання. За результатами аналізів інформації, якою ми володіємо, визначити ефективність вирощування сільськогосподарських культур (на прикладі однієї з них) в технологіях з нульовим обробітком грунту, але в умовах різної технічної оснащеності з подальшою інтерполяцією отриманих результатів на вартість кормів і кормової сировини для годівлі сільськогосподарських тварин, зокрема в свинарстві, і впливу їх на собівартість м’ясної продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. В зв’язку з тим, що об’єми статті не дають можливості зробити повний аналіз отриманих АТЗТ «Агро-Союз» результатів у процесі впровадження нової системи вирощування сільськогосподарських культур, ми зупинимось лише на декількох із них на прикладі озимої пшениці. Необхідні для дослідження дані, надані АТЗТ «Агро-Союз», наведено в табл. 1.